

103. Dunakeszi, Fatelep

(Pest megye) R, B, LT, Sza, N

2000. május 4-én észleltem, hogy Dunakeszin, a belterület D-i végénél, a 2. sz. főút mellett, a Topográfiaiban 5/3. számon szereplő lelőhely D-i részén (MRT XIII/2. k. „Kopolya” néven) földmunka folyik. Érdeklődésemre elmondták, hogy az itt működő fatelepet bővítik; ehhez a humuszt eltávolítják, majd a területet építési törmelékkel feltöltik, ezt tömörítik, végül az egészet lebetonozzák. A vastag humuszréteg miatt 40-80 cm-ig mélyítettek, helyenként azonban ennél mélyebbre mentek. Elsősorban a terület nagyobb, É-i sávjában, ahol átlag 100 cm-t is elérte a mélyítés. Ezen a részen a régészeti objektumokat nagyrészt tönkretették. A terület D-i sávjában a lehumuszolt felületen több tucat objektum foltja mutatkozott. A munkálatokhoz a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságától engedélyt nem kértek, annak ellenére, hogy korábban a területre vonatkozó rendezési tervekhez adott állásfoglalásunkban két esetben is jeleztük az önkormányzatnak: a területen ismert és nyilvánított, fontos régészeti lelőhely van. A múzeumigazgatóság kérésére az önkormányzat jegyzője május 9-i határozatában a munkát leállította, és kötelezte a terület tulajdonosát, hogy vegye fel a kapcsolatot a területileg illetékes váci Tragor Ignác Múzeummal. Ez megtörtént, azonban a meginduló tárgyalások nem vezettek eredményre. Ezért a felek kérték a Kulturális Örökség Igazgatóságának közreműködését a további egyeztetéshez.

A 2000. június 2-án tartott helyszíni bejárás eredményeképpen megállapodás született a múzeumigazgatóság és a terület tulajdonosa között. Ennek értelmében a tulajdonos vállalta 1200 m² nagyságú területen a régészeti feltárás költségeinek fedezését. Vállalta továbbá, hogy az ásatás befejezése után a lehumuszolt terület fel nem tárt részét a múzeum képviselőjének jelenlétében visszatemeti úgy, hogy legalulra legalább 20 cm vastagságban tiszta földréteg kerül.

A feltárást 2000. június 27–július 10. között végeztem el. A megbolygatott terület nagysága 5700 m², ebből 1852 m²-t sikerült feltárni. További 297 m² nagyságú részen a felületet megnyestük, és az itt előkerült objektumok foltjait a geodéziai felmérésen rögzítettük.

Összesen 53 objektumot tudtunk kibontani. Közülük az 5. számú nagy valószínűséggel földbe ástott építmény részlete, és a vatyai kultúrához sorolható. Sajnos, annyira kis része esett a feltárható területbe, hogy alakját és szerkezetét nem lehetett tisztázni. A 42. számú kemencének csak a feneke maradt meg, ennek alapozását apró kavicsokból készítették. A betöltéséből előkerült, kézzel formált fazék töredékéről a későbbi vizsgálat döntheti el, hogy római kori vagy népvándorlás kori. A többi objektum hulladékgödör, kor szerinti megoszlásuk a következő: 5 gödörben a badeni kultúra klasszikus szakaszának kerámiája volt. 8 gödör bronzkori, valószínűleg a vatyai kultúrához tartozik (ezekből kisszámú és kevésbé jellegzetes leletanyag van). A 49. gödör-

ben a halomsíros kultúra jellegzetes cserepei voltak. Két gödör valószínűleg kelta. 20 gödör szarmata cserepeket tartalmazott, kettőben egy-egy kis sigillata töredék is volt. Két gödörben kvád jellegű cserepeket találtunk. A késő népvándorlás korhoz (8–9. sz.) sorolható két gödör. Három gödör annyira kevés és jellegtelen cserepet tartalmazott, hogy a koruk bizonytalan. Nyolc gödörben (gödöraljban) nem volt kerámia. A leletanyag összetétele megfelel a korábbi kutatásokból, illetve terepbejárásokból ismertnek; csupán újkőkori cserepek nem kerültek elő.

Megjegyzendő, hogy a feltárás előtt, a lehumuszolt felületen megfigyelt „2. sír” szintén hulladékgödörnek bizonyult, és az itt előkerült csontok nem ember-, hanem állatcsontok.

KŐVÁRI KLÁRA

104. Dunakeszi, Malom-árok

(MRT 9. k. 5/11.)

(Pest megye) A, Ú

A terepbejárásakor megfigyelt avar telep területén pinzetömb kiemelése során végeztünk régészeti megfigyelést és megelőző kutatást a 02/24 hrsz. telken. Előkerült két gödör és egy árok. Az 1. számú gödör lelet nélküli volt, a 2. számú gödör az árokból nyílt, foltjának színe teljesen egyöntetű volt az árokéval, amelynek alján II. világháborús bombát találtunk. E gödörben találtunk avar kori cserepet, mint ahogy találtunk a nyilvánvalóan világháborús lövészárokból és felső bolygatott humuszos rétegekben is.

TETTAMANTI SAROLTA

105. Dunakeszi, Nádas

(Pest megye) R, LT

Lelőhelyünk Budapest és Dunakeszi határán, már Dunakeszi területén a 2A út káposztásmegyéri lehajtójától É-ra a Dunakeszi, Székes-dűlő lelőhely közvetlen szomszédságában, az Óceán-ároktól K-re fekszik. Leletmentésünk a Székes-dűlőn építendő Auchan áruházhoz vezető lehajtó nyomvonalán folyt. Kutatásunk előzményeként M. Virágh Zsuzsanna a mostani ásatáshoz közvetlenül kapcsolódó területen 1995-ben egy rézkori település erősen bújtatott objektumait tárta fel.

2000. szeptember 4–23-ig tartó ásatásunk a korábbi kutatásokhoz hasonló eredményeket hozott. A felszíni humusz a feltárt, mintegy 1500 m²-es területen korábbi földmunkák során erősen sérültnek bizonyult, a korábban itt végzett földkitermelés következtében időnként teljesen hiányzott. A felület egy részét később 20. századi hulladékkal töltötték fel, amely viszonylag nagy mennyiségben került elő az ásatás során. A feltárt terület két kisebb, É-D irányú dombhátra esett. Az épen maradt részeken foltokban vörösesbarna, 20–40 cm vastag homok alkotta a felszínt, amelyből szórványosan őskori, többnyire rézkori cserepek kerültek elő. Ezen kívül em-

lítést érdemel még egy grafitozott edény peremtöredéke, amely a kelta korra datálható. Ásatásunk során több gödröt és árkot találtunk, de ezek legnagyobb részt újkoriaknak bizonyultak. Az egyetlen, bolygatott őskori objektumból két, szépen díszített és formált, nagyméretű orsógomb került elő, mindkettő a badeni kultúrából származik.

Szórványos őskori, többnyire szintén rézkori edénytöredékeket találtunk az ásatástól É-ra fekvő felszántott területen is, de objektumok nyomai itt sem jelentkeztek.

A lelőhely feltártnak tekinthető.

HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS

106. Dunakeszi, Székes-dűlő

A részletes jelentést lásd a 5–18. oldalon.

(Pest megye) U, R, B, LT

HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS – SZILAS GÁBOR –
ENDRŐDI ANNA – HORVÁTH M. ATTILA

107. Dunaszekcső, castellum

(Baranya megye) Ró

A 2000. évi ásatás június 26. és július 21. között, a római kori castellum körüli ásatások 3. évada volt, így a kiválasztott ásatási felületekről már rendelkezünk előismeretekkel.

A Püspökhegyen feltárt tavalyi 4 sír mellé idén újabb kettőt találtunk meg. A temetőről alkotott képünket az újabb leletek jelentősen nem változtatták meg: a sírok irányítása, a kezek tartása az újabb sírokkal kiegészülve sem mutat egységes képet. Az ideai sírmellékletek is a 4. század 2. feléből valók. A sírok alatt talált telepnyomok korát pedig továbbra is az 1. századra tehetjük.

A Szent János-hegyen 2000-ben is az egykori vicust kutattuk. Folytattuk a tavalyi kutatóárkos megfigyeléseket, valamint három szelvényt is nyitottunk. Az 1/1–1/3. szelvényekben nagyjából 3 egymást váltó korszakot különítettünk el, melyek egy igen kis időtávon belül követték egymást. A legkésőbbi, az 5. század elejére tehető időszak gödrei, azt megelőzték a 4. század második felének épületrétegei, legkorábban pedig a szintén 4. századra tehető pékműhely volt a kemencékkel és gabonatarlóval a gödrökkel. Az 1/3. szelvény Ny-i részén azonban egy mesterséges, mély árkot találtunk, mely már a római kor elején is létezhetett, hiszen később a kemencéket ennek az ároknak a K-i falába mélyítették be. Az árok betöltése vegyes, kevert. A felső 1 m-es rétegben 19. századi ezüstpénzek is voltak, ami azt mutatja, hogy az ároknak még a múlt században is volt valami markánsabb mélysége. Ma már csupán egy kisebb dellés látszik a felszínen. Korai római rétegeket tehát két helyen találtunk: az 1999. évi 1. kutatóárok D-i részén, az 1. szelvényben levő omladékfal alatt, valamint a 2000. évi 2. kutatóárok 3. szakaszának Ny-i felében és az 1/3. szelvény Ny-i harmadában. A szubhumusz fölött szórványos őskori cserepekkel datálha-

tó őskori termőréteg volt, bármiféle objektum, vagy jelenség nélkül.

GÁBOR OLIVÉR

108. Dunaszekcső határa

(Baranya megye) LT, Ró, Á, Kk

2000. július 6-án terepbejárást végeztem a dunaszekcsői határban. Az alábbi lelőhelyeket sikerült meghatározni:

Bóváros – A falutól ÉK-re álló Szentháromság kápolnától É-ra szőlő található. A szőlősorok között ritkán kődarabok hevernek. A nagyobbakat a szőlősor végére kihordták és itt a dűlőút mellett hevernek. A kőkeresztől É-ra mintegy 150–200 méterre sűrűsödnek ezek a jelenségek, itt lehetett a templom. A dűlőúttól K-re, egészen a Duna felé szakadozott partig kertek vannak. Itt 500–600 m hosszan és 150–180 m szélesen található késő középkori cserép. Ez még a Szentháromság kápolnától D-re is áttejed. Ennek a területnek a K-i végén meredeken szakad le a part a Duna felé. Itt kerültek elő az Árpád-házi és a szlavón pénzek.

Gyerma – A községtől ÉNy-ra egy félkör alakú, kb. 400–500 m átmérőjű domb belső (keleti) katlanában, viszonylag sűrűn kelta cserepek hevertek a felszínen. A terület nagy részét, a dűlőúttól D-re kukorica borítja, ezért az észlelési körülmények nem a legideálisabbak. Helybéli vezetőm szerint, aki gyermekkorában itt lakik, és figyelemmel kíséri a területet, a tavaszi szántásban fekete-szürke hamus foltok mutatkoznak, melyeknek átmérője 9–10 méter, de a domb tetején összefüggőek, s az 50 métert is meghaladják. Most találtunk két átégett piros-vörös foltot, melyek égésből származnak (tűzhely?).

A dűlőút É-i oldalán, az úttól 110–130 méterre római cserepek, bélyeges tetőcserép került elő, 150–170 × 60–80 m nagyságú területen. Itt valószínűleg római villa állott.

Martincza – A K-Ny-i irányú dűlőúttól É-ra lévő heretáblán kevés kelta cserepet találtunk. Az úttól D-re erőteljesen kiemelkedő domb van, mely K felé erősen lejt, majd az egész terepet a Belsőrétnek nevezett patak zárja. A domb tetején, több száz m²-es területen kő, cserép és emberi csont hever. Ez lehetett az egykori Szent Márton falu helye és temploma.

Öreghegy – A Bátaszék–Mohácsi műúttól K-re, Bátához közel elterülő magaslaton kelta cserepek hevertek, melyeket a D-re lejtő völgy mindkét oldalán tudunk követni.

KŐHEGYI MIHÁLY

109. Dunaújváros, Vicus

(Pest megye) Ø

2000. november 13–17. között az Intercisa Múzeum megelőző feltárást végzett a 451/66 hrsz. telken, mely az egykori római kori polgári település pereméhez tartozott. A hírközlési kábel fektetéséhez szükséges árok mélysége 70 cm, hossza 110 m volt. A feltárást során régészeti objektumot nem találtunk, az árokból kizárólag